

Akademie věd ocenila medailemi osobnosti napříč obory

Čtyři čestné medaile a sedm čestných oborových medailí převzali 4. září 2023 významné vědkyně a vědci v sídle Akademie věd ČR na Národní třídě v Praze. Všechna ocenění byla udělena za zásluhy ve vědě, ať už celkově, nebo v jednotlivých oborech. Zastoupení byli představitelé všech tří vědních oblastí – fyzici, chemik, biologové, historici a filozof.

Nejvýznamnějším oceněním, které uděluje AV ČR, je čestná medaile *De scientia et humanitate optime meritis* za zvláště záslužnou činnost v oblasti vědy a humanitních idejí. Letos ji obdrželi průkopník českého transferu technologií Martin Fusek a indolog a sanskritista Jiří Holba.

Další dvě ocenění – Za zásluhy o Akademii věd ČR – byla předána Janě Pěkníkové, která stála u zrodu Biotechnologického ústavu AV ČR a také centra BIOCEV, a Evě Semotanové, jež postavila obor české historické geografie na mezinárodně srovnatelnou úroveň. Čestné oborové medaile dále převzalo sedm vědců včetně zahraničního laureáta z Vídeňské univerzity.

Čestná medaile *De scientia et humanitate optime meritis*

● prof. Ing. Martin Fusek, CSc.

● Vystudovaný organický chemik M. Fusek napsal více než 50 původních vědeckých

prací publikovaných v mezinárodních časopisech a během své kariéry pracoval několik let i v soukromé sféře. Celoživotně je stále propojen s Ústavem organické chemie a biochemie AV ČR, kde se od r. 2007 věnuje právě technologickému transferu. Stál u vzniku a zároveň je výkonným ředitelem společnosti IOCB Tech – společnosti, která zajišťuje proces transferu technologií pro ÚOCHB AV ČR (Institute of Organic Chemistry and Biochemistry of the Czech Academy of Sciences). Jeho profesní expertiza v sobě snoubí unikátní kombinaci práce v základním výzkumu u nás i v zahraničí, dlouholeté komerční činnosti pro globální zahraniční firmy, zkušenosti se zakládáním spin-off firem, dále ochranu duševního vlastnictví a organizaci technologického transferu v různých projektech.

Je předsedou výzkumné rady Technologické agentury ČR, členem několika vědeckých a dozorčích rad akademických institucí, členem předsednictva České chemické společnosti a dalších organizací. Je i pedagogem – na Vysoké škole chemicko-technologické zavedl dva nové předměty (Klinická biochemie a Bioléčiva).

● Mgr. Jiří Holba, Ph.D.

Přestože tento významný český indolog a sanskritista začal kvůli komunistickému režimu s akademickou kariérou o desítky

let později než většina ostatních kolegů, jeho vědeckou práci to nijak nepoznamenalo. V době, kdy pracoval jako závozník, elektrikář nebo domovník, zároveň studoval sanskrit. Maturitu oficiálně složil až po pádu komunistického režimu, v té době mu bylo více než 35 let. Doktorský titul získal těsně před padesátkou. Přesto se pustil ještě do studia tibetštiny a čínštiny, několikrát získal stipendium na pobyt na zahraničních univerzitách. Kromě Evropy přednášel i v USA a Asii. Většina jeho děl se týká buddhismu nebo indické filozofie. V průběhu své aktivní vědecké činnosti stihl

1 Společná fotografie laureátů medailí Akademie věd udělených významným vědkyním a vědcům v budově AV ČR na Národní třídě v Praze 4. září 2023.

V první řadě zleva Jana Pěkníková, Eva Semotanová a předsedkyně Akademie věd Eva Zažímalová s místopředsdkyní Akademické rady za I. vědní oblast Ilonou Müllerovou a místopředsdou II. vědní oblasti Zdeňkem Havlasem, v dalších řadách (opět zleva) Jan Němeček, Martin Fusek, Lubomír Adamec, Jiří Kamarád, Antonín Šimůnek, Julius Lukeš, vedle něj místopředseda III. vědní oblasti Ondřej Beránek, v následující řadě Jindřich Musil a Jiří Holba, nahoře vlevo Phillip Thier

2 Prvok *Diplonema papillatum* ze skupiny *Diplonemida* – tato skupina volně žijících prvoků patří k objektům vědeckého zájmu J. Lukeše, oceněného oborovou medailí Gregora J. Mendela za zásluhy v biologických vědách.

Převzato z D. Faktorová a kol. (2016)

3 Ukázka udělených medailí.

Foto J. Landergott, SSČ AV ČR (obr. 1 a 3)

vydat jednu monografii, tři sborníky, dva odborné komentované překlady, 13 článků publikovaných anglicky v mezinárodních časopisech a přes 30 odborných článků a statí v češtině.

Po revoluci v r. 1989 bylo v ČR o buddhismu k dispozici poměrně málo informací, ale zájem rostl mimo jiné díky návštěvě tibetského duchovního vůdce dalajlámy v Praze. J. Holba svým dílem pomohl mezeru vyplňovat. Jeho knihy, články a překlady nacházejí odezvu mezi filozofy, religionisty, odborníky na buddhismus, ale i praktikujícími buddhisty. Bohaté zkušenosti zúročil také při pedagogickém působení.

Medaile Za zásluhy o Akademii věd ČR

● doc. RNDr. Jana Pěkníková, CSc.

J. Pěkníková dlouhodobě studuje reprodukční biologii a spolupracuje s centry asistované reprodukce i s klinickými laboratoři. Úspěšná vědkyně je ale zároveň mimořádnou manažerkou. Stála u založení Biotechnologického ústavu AV ČR, který se pod jejím vedením stal respektovaným pracovištěm s dvěma stovkami zaměstnanců a vynikajícími vědeckými výsledky. Významně se podílela také na budování centra BIOCEV, společného pracoviště Akademie věd a Univerzity Karlovy ve Vestci u Prahy. Za inovátorskou práci v české vědě obdržela v r. 2020 medaili Josefa Hlávky.

● prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

Specialistka v oboru historické geografie v rámci národní historiografie svou dlouholetou soustavnou prací postavila obor české historické geografie na mezinárodně srovnatelnou úroveň. Během profesní dráhy také vybudovala rozsáhlou a ceněnou mapovou sbírku. Byla hlavní hybatelkou Historického atlasu měst České republiky, který má 34 svazků a za něj získala v r. 2004 Cenu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy. Velmi uznávaný je i Akademický atlas českých dějin, který získal v r. 2015 Magnésii Literu. V Historickém ústavu AV ČR působí od r. 1984, vyučuje i na Univerzitě Karlově. Je členkou rady vědeckých, vědecko-správních a oborových rad a komisí.

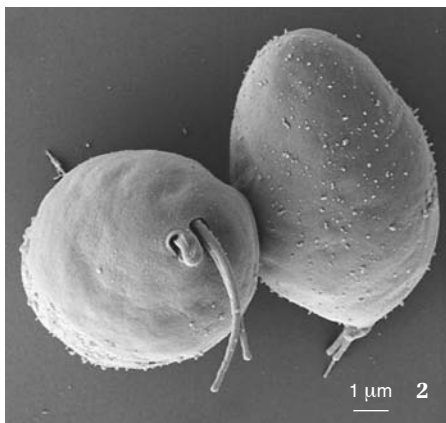
Čestná oborová medaile Ernsta Macha za zásluhy ve fyzikálních vědách

● Ing. Jiří Kamarád, CSc.

Jeho doménou je experimentální fyzika v oblasti vysokých tlaků. Hlavní část pracovní činnosti tvoří studium magnetických interakcí ve slitinách a intermetalických sloučeninách v extrémních podmínkách velmi vysokých tlaků (GPa), a to ve spolupráci s řadou zahraničních institucí. Výsledky těchto prací přispěly mimo jiné k pochopení a teoretickému popisu nestability momentu železa za tlaku nebo k objevu překvapivého chování transportních (elektrických a tepelných) vlastností Heuslerových slitin typu Ni_2MnX ($X = Ga, Sn$). Dlouhodobě se v návaznosti věnuje i konstrukci odpovídajících vysokotlakých zařízení, která se stala základem rozvoje této metodiky u nás i v zahraničí.

● prof. Ing. Jindřich Musil, DrSc.

Oblasti výzkumu J. Musila byly a jsou rozmanité – od elektromagnetických polí a šíření elektromagnetických vln v různých médiích přes radarové inženýrství až

k plazmové chemii a fyzice tenkých vrstev a povlaků. V oboru Physical Vapour Deposition (PVD, fyzikální depozice tenkých vrstev) a přípravy tenkých vrstev je v současné době celosvětově respektovaným vědcem s vynikajícím mezinárodním renomé. Během vědecké dráhy byl členem mnoha oborových komisí, mimo jiné European Joint Committee on Plasma and Ion Surface Engineering (EJC/PSE), publikoval více než 350 publikací v oboru plazmatu, elektromagnetických vln a tenkých vrstev. Je spoluautorem úctyhodného počtu 42 patentů. Téměř 30 let vyučoval na Západočeské univerzitě v Plzni.

● RNDr. Antonín Šimůnek, CSc.

Zabývá se elektronovou strukturou pevných látek, výpočty a interpretací rentgenových spekter a výpočty tvrdosti pevných látek. Spolupracoval s mnoha zahraničními pracovišti, např. v Halle, Varšavě a Mnichově, a recenzoval rukopisy do významných oborových časopisů. Velmi se angažoval v managementu ve Fyzikálním ústavu AV ČR i v orgánech Akademie věd samotné – byl dlouholetým členem Akademického sněmu, členem Vědecké rady, mimo jiné připravoval hodnocení ústavů AV ČR v letech 2009–10 a byl členem řídicí skupiny tohoto hodnocení. V r. 2011 převzal cenu Akademie věd za metodu umožňující výpočet tvrdosti krystalů.

Čestná oborová medaile Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách

● RNDr. Lubomír Adamec, DSc.

Více než 30 let se L. Adamec věnuje výzkumu terestrických, především vodních masožravých rostlin. Studoval jejich růstové zvláštnosti, minerální výživu, fotosyntézu, dýchání, anatomii i fyziologii jejich pastí a turionů. Ve spolupráci s českými

a zahraničními kolegy používá při studiu ekofyziologie masožravých rostlin i nejmodernější metody včetně transkriptomiky nebo genomiky. Jako přední ekofyziolog založil na třeboňském pracovišti Botanického ústavu AV ČR, a dlouhodobě udržuje, zřejmě největší sbírku vodních masožravých rostlin na světě, kterou vědecky zhodnocuje poskytováním materiálu i zahraničním kolegům a využívá ji jako zdroj materiálu pro vlastní vědeckou práci. Řadu let se zabývá také praktickou ochranou přírody a dlouhá léta je členem redakční rady Živy.

● prof. RNDr. Julius Lukeš, CSc.

J. Lukeš je jednou z nejvýraznějších postav české parazitologie a zároveň celosvětově uznávanou osobností, která po desítky let upevňuje věhlas a kvalitu české vědy. Přes 30 let studuje především skupinu prvoků Kinetoplastida, zahrnující medicínsky významné parazity, včetně např. původce spavé nemoci. V poslední době se věnuje i volně žijícím prvokům ze skupiny Diplomonida, která je důležitá hlavně v mořských ekosystémech. Publikoval přes 350 článků, organizoval významné mezinárodní konference a byl nebo je členem redakčních rad 11 vědeckých časopisů. Obdržel řadu ocenění a je členem Vědecké rady AV ČR, Učené společnosti České republiky, American Society of Microbiology a jediným českým voleným členem American Association for the Advancement of Science.

Čestná oborová medaile Františka Palackého za zásluhy v historických vědách

● doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.

J. Němeček patří k mezinárodní vědecké špičce v oboru politických dějin 20. století. Zaměřuje se zejména na mezinárodní vztahy, druhou světovou válku a antinacistický a antifašistický odpor. Podílel se na řešení více než dvou desítek domácích i mezinárodních grantových projektů. Část vědecké kariéry strávil na zahraničních stážích a je nositelem řady ocenění, mimo jiné nejvyšší resortní medaile ministra obrany ČR Zlatá lípa nebo nejvyšší resortní medaile ministra zahraničních věcí ČR Za zásluhy o diplomacii. Je autorem nebo spoluautorem desítek monografií. Učí na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice.

● prof. Dr. Philipp Ther, M.A.

P. Ther z Vídeňské univerzity se zásadně zasloužil o výzkum východoevropských postsocialistických dějin v ČR i v celém východoevropském regionu. Jeho knihy překládané do mnoha světových jazyků dlouhodobě prosazují české moderní a soudobé dějiny v mezinárodním kontextu, jako např. Nový pořádek na starém kontinentě, Temná strana národních států: Etnické čistky v moderní Evropě. Velkým přínosem jeho práce je neustálé připomínání faktu, že české a středoevropské dějiny nejsou izolované, ale tvoří součást širších evropských a globálních procesů. Zasadil se též o zlepšení vztahů s Německem a angažuje se v česko-rakouských vztazích. Je držitelem řady prestižních ocenění a grantů, pro českou vědu je klíčovým partnerem.

Více na www.avcr.cz